

Markante udmeldinger er vejen til vælgerens hjerte

ANALYSE UDEFRA Den moderne vælger stemmer i stadig stigende grad på partier med meget stærke holdninger. Det er et nybrud i dansk politik, som kan føre til amerikanske tilstande og en eskalering af ekstreme udmeldinger fra politikerne, skriver valgeksperten Kenneth Thue Nielsen i denne analyse.

Kenneth Thue Nielsen

Kenneth Thue Nielsen er cand.scient.pol. og har været valgforsker på Institut for Statskundskab på Århus Universitet.

Han er medlem af den kreds af valgforskere, der analyserer de danske folketingsvalg og har været bidragsyder til forskellige bøger om valgforskning, ligesom han underviser i samfundsvidenskabelig metode.

Kenneth Thue Nielsen har tidligere været ansat som konsulent i Socialdemokraternes analyseafdeling og er i dag konsulent i Danmarks Radio og ekstern lektor på Syddansk Universitet.

EKSTREMT Vælgerne stemmer i højere grad på partier, som repræsenterer en mere ekstrem udgave af vælgerens egen holdning end på partier med præcist samme holdning som vælgerens egne. Og det gør de for at trække politikken i den retning, de selv ønsker, fordi de ved, at politik er kompromisets kunst. Derfor vil partierne antage stadige mere markante synspunkter i kampen for opmærksomhed. Og vi kommer med stor sandsynlighed til at se politikere, som overskrider grænserne for, hvad vælgerne finder troværdigt. Amerikanske tilstande? Det er sikkert og vist.

I den omfattende analyse af seneste folketingsvalg »Det nye politiske landskab – folketingsvalget 2005 i perspektiv« rettes fokus blandt andet på sammenhængen mellem vælgerens holdninger og deres valg af parti.

Hvad vil det sige at stemme på det parti, som bedst matcher vælgerens egen holdning? Det er der to forskellige bud på. Det første bud siger, at vælgeren stemmer på det parti, hvis synspunkter passer mest præcist med vælgerens egen holdning. Hvis vælgeren eksempelvis ønsker, at vi skal bruge lidt flere penge på miljøpolitikken, end vi gør i dag, så vil vælgeren stemme på det parti, som kommer tættest på at have præcist den holdning.

Det andet bud siger, at vælgeren vil stemme på det parti, som har den mest ekstreme (men stadig troværdige) udgave af vælgerens eget synspunkt. Tager vi igen fat i vælgeren, som ønsker at bruge lidt flere penge på miljøpolitikken, end vi gør i dag, så vil denne stemme på det parti, som ønsker at bruge flest penge på miljøet, forudsat at partiets holdning er troværdig.

Formålet med en sådan stemme er at sende et kraftigt signal om, i hvilken retning politikken skal udvikle sig. Analyserne af folketingsvalget i 2005 viser, at den enkelte vælger i højere grad

stemmer på et parti, som har en mere ekstrem udgave af vælgerens egen holdning, end på et parti med samme holdning som vælgeren selv.

Dette er et nybrud i dansk politik. Og det forandrer principperne for politisk kommunikation. For når vælgerne har en klar bevidsthed om, at man i et multipartisystem ikke får præcist den politik, man stemmer på, men i stedet påvirker et kompromis i en bestemt retning, er vælgerne også modtagelige for mere markante budskaber fra politikerne og partierne. Årsagerne til, at denne tendens slår igennem netop i disse år, skal efter alt at dømmes findes i den intensivere kamp om midtervælgerne mellem især Venstre og Socialdemokraterne. Kampen om midtervælgerne gør det sværere for partierne at skille sig ud og dermed sværere for vælgerne at se forskel på partierne.

Desuden har kontraktpolitikken efter alt at dømmes ændret den måde, vælgerne tænker politik på. Politik i dag er i udpræget grad reduceret til indfrielse af løfter. Det har sendt politikerne på en selvforstærkende løfte-flyve-tur, hvor de olympiske idealer »hurtigere, højere, stærkere« bliver de drivende kræfter bag politikudvikling.

Ser vi på partierne i Folketinget, er det især de radikale og Dansk Folkeparti, som nyder godt af udviklingen. Ja faktisk har de radikale og Dansk Folkeparti stor glæde af hinanden. De har på hver deres måde forskanset sig som de mest markante budskabsholdere i udlændingebatten. Dette bidrager kraftigt til at øge de to partiers profileringskraft og til at cementere partiernes holdningspositioner overfor vælgerne.

Dansk Folkeparti er skoleeksemplet

Med kontinuerlige udmeldinger af markante synspunkter i udlændingebatten er Dansk Folkeparti et skoleeksempel på et parti, som kommunikerer i takt med tidens tendenser. Vælger-

ne stemmer blandt andet på partiet for at trække dansk politik i en bestemt retning, men ønsker ikke nødvendigvis hele partiprogrammer realiseret. Det er i den forbindelse altafgørende for de politiske partier, at deres synspunkter befinder sig inden for en såkaldt troværdighedsgrænse. Hvis partierne overskrider denne grænse, vil vælgerne straffe dem hårdt.

Der er i analyserne intet, som tyder på, at nogle af Folketingets nuværende partier straffes for at lancere budskaber, som er for markante. Men konsekvensen af den beskrevne udvikling er netop, at partierne presses til at gå helt til stregen i deres markeringstrang. Derfor er chancerne for, at partierne overtræder grænsen for, hvad vælgerne finder troværdigt, stærkt stigende.

Et andet eksempel er de konservatives kontinuerlige udmeldinger om skattelettelse. Umiddelbart kan det ligne en halvpinlig og maksimalt semirealistisk affære for Bendt Bendtsen, hvilket også bekræftes af de aktuelle meningsmålinger. Men pointen er, at han reelt kæmper for at erobre den ledige platform som Danmarks borgerlige parti. Og Bendt Bendtsen har fået travlt efter fremkomsten af Ny Alliance. For Naser Khader rammer faktisk i det kommunikative solar plexus med sit forslag om en trækprocent på 40. Inderst inde ved de fleste af Ny Alliances vælgere godt, at de aldrig får så lav en trækprocent. Men det er ligegyldigt. For vælgerne stemmer i høj grad for at sende et signal om i hvilken retning de ønsker, at politikken skal udvikle sig. Og for at få de stemmer, skal man som parti være bærer af markante synspunkter.

Folkepartierne taber

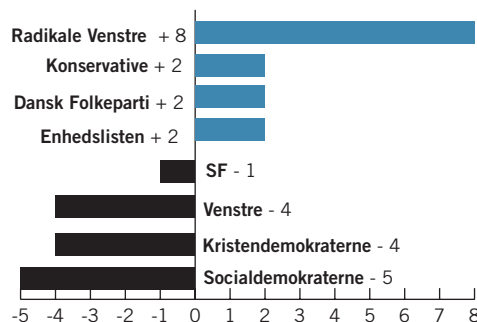
Men ikke alle partier nyder godt af denne udvikling. Især de store folkepartier har det svært, fordi deres vælgerskare er mere heterogene end de mindre partier. Udfordringen er simpel: Det er svært at være bærer af markante politiske budskaber, når man samtidigt skal favne en meget bred vælgerskare. Og det er som folkeparti meget risikofyldt at ligge på den »forkerte« side af opinionsflertallet. Det vidner to eksempler fra nyere dansk politik i hvert fald om.

Venstres socialminister fik på puklen for sine udtalelser om ulighed. Eva Kjær Hansen udtalte til Jyllands-Posten, at »uligheden må gerne blive større, for den skaber dynamik i samfundet«. Udtalelsen var fra en politisk vinkel markant og ud fra en kommunikativ synsvinkel skarp. Men

A4 | Partier med markante synspunkter gik frem

Fra folketingsvalget i 2001 til folketingsvalget i 2005 gik partier med markante holdninger, de radikale, de konservative, Dansk Folkeparti og Enhedslisten, frem.

Opgjort i mandater

Kilde Indenrigsministeriet.

den kom fra det store regeringsbærende og bredtfavnende folkeparti, Venstre. Og den går ikke. Så derfor blev udtalelsen straks korrigeret af statsministeren.

Ser vi på Socialdemokraterne har partiet i årevis haft store problemer med at finde et passende ståsted i skattepolitikken og i udlændingedebatten. Resultatet er blevet, at partiet nu har tilpasset sig Venstres holdninger på disse to områder. Dette sker ud fra deisen om, at når man som stort folkeparti ikke kan have nogen eksklusivitet omkring sine politiske holdninger, så er ingen forskel bedre end en lille forskel. Fælles for begge politikområder er, at Socialdemokraterne har haft en politisk holdning, som var ude af trit med flertallet af de potentielle socialdemokratiske vælgere. Og den går heller ikke.

Både eksemplet om ulighed og skat/udlænding viser, at de store partier for alt i verden vil undgå at skubbe store vælgergrupper fra sig. Og det skaber masser af luft for de mindre partier. Det er ikke så skidt at være lille, når bare man er vågen.

Og hvad skal alt dette så føre til? Udgangspunktet er, at de oplyste vælgere ved, at politik er kompromisets kunst. Derfor foretrækker vælgerne partier, med en mere markant udgave af deres egne synspunkter. Vi vil derfor se en klar eskalering i antallet af markante udtalelser fra partierne. Vi vil se eksempler på udtalelser som går langt ud over vælgernes troværdighedsgrænse. Og som konsekvens vil vi se vælgere, som straffer partierne for at gå for langt i deres trang til eksponering. ■

Analyse Udefra

Ugebladet A4 lader med jævne mellemrum indsigtfulde personer uden for redaktionen folde deres egne analyser ud. Kenneth Thue Nielsens bidrag er en del af denne serie.